

V dotazníku vyjadřovali učitelé také míru souhlasu se šesti tvrzeními o svém povolání⁸ a na základě jejich odpovědí byla vytvořena škála, která ukazuje *spokojenost s povoláním učitele*. Pomocí dělicích bodů této škály byli učitelé rozděleni do tří skupin – spokojený, do jisté míry spokojený a málo spokojený. Spokojeného učitele lze v průměru charakterizovat tak, že rozhodně souhlasil alespoň se třemi tvrzeními a spíše souhlasil se všemi zbývajícími tvrzeními.

Nejmenší spokojenost se svým povoláním vyjádřili učitelé z Korejské republiky, z Japonska, ze Švédska a z Portugalska. Naopak nejspokojenější jsou učitelé v Chile, v Dánsku, ve Španělsku a na Maltě, kde vyučují přibližně 70 % žáků. Česká republika je podle uvedeného ukazatele na devátém místě od konce; spokojení učitelé učí necelou polovinu českých žáků 4. ročníků. Učitelé, kteří jsou svým povoláním zklamáni, učí 15 % žáků.

Dobré klima na škole spoluvytváří celá řada faktorů a dotazníky pro učitele a ředitele škol měly za cíl zmapovat nejdůležitější z nich. Jeden z ukazatelů, který v šetření TIMSS 2011 popisuje školní klima, byl nazván *důraz školy na studijní úspěch*. Byl vytvořen na základě hodnocení pěti aspektů, které se týkaly školy a které hodnotili učitelé a ředitelé škol⁹. Na základě skóru na zkonstruované škále byly pro daný ukazatel vytvořeny tři kategorie: velmi vysoký důraz, vysoký důraz a střední důraz.

Česká republika byla v důrazu školy na studijní úspěch hodnocena jako jedna z nejhorsších zemí, spolu s Nizozemskem, se Slovenskem a s Ruskem. Nejlépe bylo hodnoceno Severní Irsko, Irsko, An-

glie a USA. Podle ředitelů pouze 1 % českých žáků navštěvuje školy, které se nacházejí v kategorii velmi vysoký důraz, necelá polovina z nich je na školách, které kladou na studijní úspěch vysoký důraz.

Všechny dílčí aspekty ukazatele *důraz školy na studijní úspěch* byly zjišťovány také v předešlém cyklu projektu TIMSS. Za uplynulé čtyři roky učitelé v průměru výrazně více chápou cíle ŠVP a jsou úspěšnější při jejich realizaci. Zvýšil se i zájem rodičů na dobrých výsledcích žáků. Snaha žáků dobře ve škole prospívat se nijak nemění (Obr. 4.7).

Spolupráce mezi učiteli přispívá k vytváření dobrého klima a ke zlepšení učebního prostředí na škole. Proto byla v šetření TIMSS 2011 zkonstruována škála ukazatele *spolupráce na kvalitní výuky*, který vychází z vyjádření učitelů k pěti možným formám spolupráce¹⁰. Na základě získaných skóru byli učitelé rozděleni do tří kategorií – velmi spolupracující, spolupracující a zřídka spolupracující. Velmi spolupracující učitelé jsou v průměru ti, kteří se scházejí se svými kolegy alespoň jednou až třikrát týdně při třech formách spolupráce a dvakrát nebo třikrát za měsíc při zbývajících dvou formách spolupráce.

Výrazně nejvyšší míru spolupráce vyjádřili učitelé ze Slovinska a z Rumunska, kde velmi spolupracující učitelé vyučují přibližně 70 % žáků 4. ročníků. Česká republika se nachází na opačném konci uspořádaného seznamu evropských zemí a členských zemí OECD; velmi spolupracující čeští učitelé vyučují pouze 16 % žáků (Obr. 4.8). Mezinárodní průměr všech zemí zapojených do šetření TIMSS 2011 je přitom 36 % žáků.

⁸ Učitelé se vyjadřovali k výroky: Se svým povoláním učitele jsem spokojený/á; Jsem rád/a, že učím na této škole; Když jsem začínal/a učit, byl/a jsem touto prací více nadšený/á než teď; Jako učitel dělám důležitou práci; Chci zůstat učitelem, jak dlouho budu moci; Povoláním učitele jsem zklamáný/á. Míru souhlasu vyjadřovali pomocí odpovědí: 1 – rozhodně souhlasím, 2 – spíše souhlasím, 3 – spíše nesouhlasím a 4 – rozhodně nesouhlasím.

⁹ Jde o aspekty: pochopení cílů ŠVP ze strany učitelů; úspěšnost učitelů při realizaci ŠVP; nároky učitelů na výsledky žáků; zájem rodičů na dobrých výsledcích žáků; snaha žáků dobře ve škole prospívat. Úroveň aspektů byla hodnocena na pětibodové škále: 1 – velmi vysoká, 2 – vysoká, 3 – střední, 4 – nízká, 5 – velmi nízká.

¹⁰ Sledované formy spolupráce: konzultace jak vyučovat určitou látku; spolupráce na plánování a přípravě didaktických materiálů; výměna zkušeností získaných při výuce; hospitace na hodině kolegy kvůli získání nových zkušeností a spolupráce na testování nových idejí. Četnost spolupráce vyjadřovali odpověďmi: 1 – nikdy nebo téměř nikdy, 2 – 2krát nebo 3krát za měsíc, 3 – 1 až 3krát týdně, 4 – denně nebo téměř denně.